

Babanzade Ahmed Naim ve İrkçılığa Bakışı

İrkçılık konusuna değinmeden önce İslam'ın insana bakışına kısaca değinmek yerinde olacaktır. İslam, insanı şerefli bir varlık olarak görür. İnsan onurunu rencide edecek her türlü düşünce ve eylemi reddetmeyi esas alır.¹ Bu yüzden bir insanın bir insanı değersiz görüp itibarsızlaştırmaya çalışması dinen uygun değildir. İrkına göre muamele, kişiye gücünün üstünde bir yük yüklemek anlamına gelir. Bu noktada bir ırk başka bir ırkı aşağılama hakkına sahip değildir.

İrkçılık kelimesi unsur, cins ve kavmiyet olarak ele alınmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de birçok yerde kavim kelimesi geçmektedir. Cahiliye dönemindeki ırk kavramı, asabiyet olarak ele alınmaktadır.² Asab; saranlar, kuşatanlar anlamına gelmektedir. Asabiyetin terim anlamı, akrabalığın oluşturduğu kan bağıyla meydana gelen topluluktur. Toplumunu harekete geçirmeyi sağlayan dayanışma ruhuna da asabiyet denilmiştir.³ Asabiyette menedilen husus, haksız yere kavmini desteklemek ve arka çıkmaktır. İrkçılık asıl itibariyle kavminin yaptığı zulme ortak olmak, haksızlığı görmezden gelmek, bu noktada ona arka çıkmaktır. Ebu'l-Fasile (r.a), Hz. Peygamber'e (sav):

“Kişinin soyunu, ırkını sevmesi ırkçılık mıdır?” diye sorduğunda Hz. Peygamber (sav): “Hayır, ancak kişinin soyuna, ırkına zulüm üzerinde yardım etmesi ırkçılıktır.” diye karşılık vermiştir.⁴ Bu hadise dayanarak ırkını seven ırkçı değil, ırkına zulüm üzere yardım eden ırkçıdır diyebiliriz. Müminlerin ancak ve ancak kardeş oldukları (Hucurat, 49:10), Allah'ın, insanları bir dişi ve bir erkekten yaratmasıyla birlikte kabilelere ve milletlere ayırması (Hucurat, 49:13), topluca Allah'ın ipine sarılınması (Ali İmran, 3:103), ayrılıp ihtilaf edilmemesi gerektiği (Ali İmran, 3:105), dillerin ve renklerin farklı olmasının Allah'ın varlığının bir delili olması (Rum, 30:22) gibi birçok ayet Kur'an'da yer alır. Ayrıca Hz. Nuh'un kafir olan oğlu için “ailemdir” demesine karşılık Allah'ın, “o, aileden değildir” ayetiyle hitap etmesi ailede dahi ırkın değil imanın öncelikli olduğunu gösterir. Ensar ve Muhacir kardeşliğini konu alan ayette, Ensar'ın hicret edenlere sevgi beslendiklerini ifade edilir. (Haşr, 59:9). Farklı kavimlerden olmaları birbirlerini sevmelerine engel olmamıştır.

...

Ahmed Naim, Bağdat doğumludur. Felsefe, ahlak, mantık ve ruhiyat dersleri okutmuş bir hoca olup aynı zamanda mütercim ve yazardır. Kitaplarının yanında Sebilürreşad ve Sırat-ı Müstakim gibi çeşitli dergilerde yazılar kaleme almıştır. *İslam'da İrkçılık ve Milliyetçilik* adıyla tercüme edilen kitabında kavmiyet davasının yabancıardan gelen bir bid'at olduğunu, defaatle ırkçılığın bir Frenk hastalığı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Ahmed Naim ırkçılık davasını İslam'ın varlığı için bir tehdit olarak görmüştür.⁵

Birlik ve beraberliğin Müslümanların arasında esas tutulması gerektiği birçok ayette mevcuttur. Kişiler eğer nifak, adavet, fesatlık ve kavmiyetçilik yaparlarsa aralarında kardeşlikten söz edilemeyeceği açıktır. Bu nokta üzerinde duran Ahmed Naim, ayetlerden ve hadislerden ırkçılığın menedildiğine dair deliller getirerek görüşünü kuvvetlendirme yolunu tercih eder. ‘Ümmet-i merhûmenin sebab-i mevti’ ifadesi dikkat çekicidir.

* KLU İlahiyat Fakültesi Mezunu (2018). İZU Felsefe ve Din Bilimleri Yüksek Lisans Mezunu (2023).

¹ Dalkılıç, Mehmet. “İnsan Onurunu Tehdit Eden İrkçılık Anlayışı ve Tarihsel İzdüşümü Üzerine Birtakım Mülâhazalar”. *Kutlu Doğum Haftası Hz. Peygamber ve İnsan Onuru Sempozyumu*, der. Sedat Memiş ve Hacı Duran Namli. Ankara: DİB, 2014, sf. 686.

² Şentürk, Recep - Canatan, Kadir, “İrkçılık”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1999, sf. 124.

³ Çağrı, Mustafa. “Asabiyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1991, sf. 453.

⁴ Ebu Davud, 331.

⁵ Çakan, İsmail Lütfi, “Babanzade Ahmed Naim”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1991 Çakan, 1991, sf. 375-376.

Ümmetin ölü olduğunu, ölmesinin sebebinin ise ırkçılık ve kavmiyetçilik olduğunu iddia eder. Din hissiyatının yavaş yavaş sönmemesinin sebebi olarak insanların kavimlerini tefâhür sebebi olarak görmelerinde bulur.⁶

Türkçü-İslamcı insanları tenkidî bir şekilde dile getirir. Ne yardan ne serden ayırlamama durumu gibi onların da kavmiyet iddiasından ve İslam davasından vazgeçemediklerini ifade eder. Ahmed Naim'e göre böyle bir yol tutanlarla oturup konuşulabilir ve sorunlara çözüm bulunabilir.⁷ İnsanlarda, bilhassa gençlerde Türkçülük damarı baskın olup din gevşek ise orada büyük bir tehlikenin olduğundan bahseder. Türkçü-İslamcı kişiler, gençlerin dinlerini takviye etmek yerine kavmiyet davasını aşarlarsa burada çok büyük sorunun vücut bulacağı unutulmamalıdır, der. Fakat Türklüğünün yanında İslam'ın vazifelerini aktarmak doğru bir davranıştır. Türklükten kasıt, kavmini övünç sebebi kılmak değil, diline, edebiyatına, sanatına, tarihine vâkif olup üretken, kabiliyetli nesiller yetiştirmektir.⁸

Kişilere hitap edilecek kelimenin oldukça önemli olduğundan bahseder. "Ey Türk!" diye hitap etmek, kişiyi kendi kavmi adına harekete geçirmeye sebep olacakken, "Ey Müslüman!" diye hitap etmek kişinin Allah için ayağa kalkmasına neden olacaktır, der.⁹ Naim, İslam bağlılığı, ırkçılık taassubunu eritmelidir. Zira, Rasûlüllah dönemindeki savaşlarda görüleceği üzere aynı kavimden biri Müslüman, diğeri kâfir iki kişinin karşılıklı savaşta bilindikleri bilinmektedir, ifadelerini kullanır.¹⁰

Netice itibarıyla insanların nesebini, soyunu öne çıkartıp diğer insanlara zulmetmeleri ve kendi nesebinden olanı yüceltmeleri birtakım sorunları beraberinde getirmiştir. Dayanışmanın ve beraberliğin bu denli yanlış aktarımı, kavimler arası sözlü hakaretlerden kan davalarına kadar uzamıştır. Bu problemin çözümü için başvurulacak önemli kaynaklar arasında Kur'an ve sünnet başta gelmektedir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan iman kardeşliği, kavmi, ırkı, rengi ne olursa olsun kişiyi birbiriyle kenetlenmeye itmektedir. Hadisler ise ırkını yüceltip diğerini alçaltmanın yanlış bir davranış olduğunu göstermektedir.

Konunun çözümüne yönelik birkaç öneride bulunmak gerekirse, kişilerin ferdî ve içtimaî saadeti için ırk üstünlüğünü değil, güzel ahlakın, çalışkanlığın, dini hassasiyetlere uymanın üstünlüğünü esas tutmak gerekir. Bu şekilde barış ve huzur içinde beraber yaşanılabilir. ırkı, rengi, dili ne olursa olsun kişi hukuk karşısında eşit olmalıdır. İslam'da yer alan kardeşlik esası, gündemde tutulmalıdır. Müminler kardeş olduğundan, kardeşler arası yardımlaşmaya elinden geldiğince destek olunmalıdır. Özellikle çeşitli ırkın, dilin, rengin dünyada var olmasını ayrımcılık sebebi değil, kültürel zenginlik vesilesi olarak görmek en iyisidir.

Kaynakça

- Çağrı, Mustafa. "Asabiyet", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1991.
Çakan, İsmail Lütfi. "Babanzade Ahmed Naim", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1991.
Dalkılıç, Mehmet. "İnsan Onurunu Tehdit Eden ırkçılık Anlayışı ve Tarihsel İzdüşümü Üzerine Birtakım Mülâhazalar". Kutlu Doğum Haftası Hz.Peygamber ve İnsan Onuru Sempozyumu, Der. Sedat Memiş ve Hacı Duran Namlı. Ankara: DİB, 2014, 686-697
Naim, Babanzade Ahmed. İslam'da ırkçılık ve Milliyetçilik Davası, 1 bs. İstanbul: Beyan, 2018.
Şentürk, Recep - Canatan, Kadir, "ırkçılık", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1999.

⁶ Ahmed Naim, *İslam'da ırkçılık ve Milliyetçilik Davası*, 1 bs. İstanbul: Beyan, 2018, sf. 49.

⁷ Ahmed Naim, a.g.e., sf. 55.

⁸ Ahmed Naim, a.g.e., sf. 57.

⁹ Ahmed Naim, a.g.e., sf. 60.

¹⁰ Ahmed Naim, a.g.e., sf. 78.